

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

ΔΙΔΑΣΚΩΝ: Γ. Κ. Ζαρίφης (2080, ΠκΦ, τηλ: 2310997893, e-mail: gzarifis@edlit.auth.gr)

Π 1812
Παράγοντες συμμετοχής ενηλίκων στην
εκπαίδευση: ζητήματα κινητοποίησης και
πρόσβασης σε οργανωμένες εκπαιδευτικές
δραστηριότητες

Στο συγκεκριμένο μάθημα μελετάται και αναλύεται ο ρόλος της 'δύναμης' ή του κινήτρου που βρίσκεται πίσω από τη συμμετοχή των ενηλίκων στην εκπαίδευση, αλλά και η σύνδεση του με τη μάθηση εν γένει, παράμετροι οι οποίες αποτελούν για όσους ασχολούνται τόσο θεωρητικά όσο και ερευνητικά, αλλά και πρακτικά με το πεδίο μελέτης που αφορά στην εκπαίδευση των ενηλίκων, το μεγαλύτερο ίσως κεφάλαιο στην κατανόηση τόσο των ενδογενών όσο και των εξωγενών 'μηχανισμών' που καθορίζουν το λειτουργικό πλαίσιο μέσα στο οποίο ένας ενήλικος ενεργοποιείται, για να πετύχει την ικανοποίηση των μαθησιακών του αναγκών, μέσα από συνειδητά οργανωμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες τυπικού, μη τυπικού ή και άτυπου χαρακτήρα. Παρά τις μέχρι σήμερα προσεγγίσεις φαίνεται πως δεν υπάρχει, ακόμη τουλάχιστον, ένα σαφές συναινετικά δομημένο θεωρητικό πλαίσιο το οποίο να εξηγεί με επάρκεια τις συνθήκες εκείνες οι οποίες ενισχύουν ή δυσκολεύουν τη συμμετοχή των ενηλίκων στην εκπαίδευση. Παρά τα διαφορετικά πολλές φορές συμπεράσματα στα οποία καταλήγουν οι ερευνητές με τη χρήση των παραπάνω τρόπων συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων τους, στην αγγλοαμερικάνικη τουλάχιστον βιβλιογραφία, υπάρχει ωστόσο αρκετή συνάφεια ώστε να είμαστε σε θέση να προσδιορίσουμε τους σημαντικότερους παράγοντες συμμετοχής. Το κατά πόσο φυσικά οι έρευνες που έγιναν και γίνονται στο συγκεκριμένο χώρο απαντούν επαρκώς στα ερωτήματα που αφορούν στη γενικότερη στάση των συμμετεχόντων απέναντι στη μάθηση –δηλαδή τον μαθησιακό τους προσανατολισμό ο οποίος εμμέσως τους οδηγεί στην αναζήτηση εκπαιδευτικών ευκαιριών με στόχο την προσωπική και επαγγελματική τους ανάπτυξη– είναι ένα ζήτημα που απαιτεί περαιτέρω μελέτη και ενδεχομένως και τη χρήση ή την επινόηση νέων μεθοδολογικών εργαλείων συλλογής και ανάλυσης δεδομένων.

Στο μάθημα αναλύονται διεξοδικά οι θεωρητικές προσεγγίσεις των O' Houle, Miller, Boshier, Rubenson, Aslanian & Brickell, Darkenwald & Merriam, Cookson, Tough, De Montlibert, Hedoux, Darkenwald & Valentine, και Cross, με αντίστοιχες αναφορές σε συνθετικές προσεγγίσεις που αφορούν στη συμμετοχή των ενηλίκων στην εκπαίδευση όπως το παράδειγμα της ομαδοποίησης μεταβλητών (Recruitment Paradigm), τα προσδοκώμενα οφέλη (Anticipated Benefits Model), ο συνδυασμός των ευνοϊκών περιστάσεων (Combination of Favourable Circumstances), το μοντέλο της ψυχοκοινωνικής αλληλεπίδρασης (Psycho-Social Interaction Model), και το μοντέλο της 'Αλυσίδας Αντιδράσεων' (C.O.R - Chain Of Response Model).

ΔΟΜΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ Α'	ΠΡΟΣΒΑΣΗ, ΚΙΝΗΤΡΟΤΗΤΑ, ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΑΙ ΜΗ-ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ: Εννοιολογική οριοθέτηση στο πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων.
ΜΑΘΗΜΑ 1^ο	<u>Η ΚΙΝΗΤΗΡΙΑ ΔΥΝΑΜΗ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ</u> Μαθησιακές ανάγκες και κίνητρο συμμετοχής, ενίσχυση/υποβιβασμός του κινήτρου συμμετοχής και ο ρόλος του εκπαιδευτή.
ΜΑΘΗΜΑ 2^ο	<u>ΠΡΟΣΒΑΣΗ</u> Ζητήματα πρόσβασης ενηλίκων στην εκπαίδευση, ειδικές ομάδες, προσεγγίσεις διεθνών οργανισμών.
ΜΑΘΗΜΑ 3^ο	<u>ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΑΙ ΜΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ</u> Παράγοντες διευκόλυνσης και ενίσχυσης της συμμετοχής ενηλίκων στην εκπαίδευση, και ζητήματα μη συμμετοχής.
ΕΝΟΤΗΤΑ Β'	ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΕ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ: Έρευνες, τυπολογίες και ερμηνευτικά μοντέλα για τη συμμετοχή των ενηλίκων στην εκπαίδευση.
ΜΑΘΗΜΑ 4^ο	<u>ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΥΠΟΛΟΓΙΕΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ</u> Τυπολογίες ενηλίκων εκπαιδευομένων, η τυπολογία του Houle, συνολικές προσεγγίσεις για τη συμμετοχή των ενηλίκων σε οργανωμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες.
ΜΑΘΗΜΑ 5^ο	<u>Η ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ</u> Ιστορική εξέλιξη, τύποι και τρόποι έρευνας των παραγόντων συμμετοχής και μη συμμετοχής ενηλίκων στην εκπαίδευση, μεθοδολογικοί περιορισμοί, παραδείγματα από έρευνες.
ΜΑΘΗΜΑ 6^ο	<u>ΘΕΩΡΙΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΕ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ – ΜΕΡΟΣ I</u> Η θεωρία των δυναμικών πεδίων (force-field analysis), η θεωρία της συνταύτισης (congruence model), το θεωρητικό παράδειγμα 'προσδοκία-σθένος' (expectancy-valence paradigm).
ΜΑΘΗΜΑ 7^ο	<u>ΘΕΩΡΙΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΕ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ – ΜΕΡΟΣ II</u> Η θεωρία της μετάβασης (life transitions theory), η θεωρία των ομάδων αναφοράς (reference group theory), η θεωρία της κοινωνικής συμμετοχής (social participation theory).

ΜΑΘΗΜΑ 8^ο	<u>ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ (ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ) ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΕ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ - ΜΕΡΟΣ Ι</u> Το παράδειγμα της ομαδοποίησης μεταβλητών (Recruitment Paradigm), τα προσδοκώμενα οφέλη (Anticipated Benefits Model), ο συνδυασμός των ευνοϊκών περιστάσεων (Combination of Favourable Circumstances).
ΜΑΘΗΜΑ 9^ο	<u>ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ (ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ) ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΕ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ - ΜΕΡΟΣ ΙΙ</u> Το μοντέλο της ψυχοκοινωνικής αλληλεπίδρασης (Psycho-Social Interaction Model), και το μοντέλο της 'Αλυσίδας Αντιδράσεων' (C.O.R - Chain Of Response Model).
ΜΑΘΗΜΑ 10^ο	<u>ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΕ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</u> Έμφαση στη συνθετική επίδραση δομικών, πολιτισμικών, κοινωνικο-οικονομικών και ψυχολογικών χαρακτηριστικών στην κατανόηση των παραγόντων συμμετοχής, η 'αθροιστική τοποθέτηση' (accumulation thesis) για την επίδραση της προηγούμενης συμπεριφοράς των ενηλίκων στην εκπαίδευση.
ΕΝΟΤΗΤΑ Γ'	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ: Το Ευρωπαϊκό πλαίσιο και η Ελληνική πραγματικότητα.
ΜΑΘΗΜΑ 11^ο	<u>ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ</u> Προβλήματα πρόσβασης και συμμετοχής στην εκπαίδευση ενηλίκων, ποσοτικά δεδομένα από τις χώρες-μέλη της Ε.Ε.
ΜΑΘΗΜΑ 12^ο	<u>ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗΣ ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ</u> Προϋποθέσεις ενδυνάμωσης των ενηλίκων εκπαιδευομένων μέσω της οργάνωσης ενιαίας ευρωπαϊκής πολιτικής η οποία θα ενισχύει τις αδύναμες κοινωνικές ομάδες.
ΜΑΘΗΜΑ 13^ο	<u>Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ</u> Ζητήματα πρόσβασης και συμμετοχής στην εκπαίδευση ενηλίκων στη χώρα μας, δομές οι οποίες οργανώνουν και προσφέρουν εκπαιδευτικά προγράμματα σε ενήλικους και τρόποι ενίσχυσης της θεσμικής πολιτικής και των εκπαιδευτικών πρακτικών για αύξηση της συμμετοχής.

Για το συγκεκριμένο μάθημα ΘΑ ΣΑΣ ΔΙΑΝΕΜΘΕΙ σχετικό σύγγραμμά¹.

Το περιεχόμενο του συγγράμματος αντιστοιχεί στο περιεχόμενο 13 τρίωρων εβδομαδιαίων μαθημάτων –όπως παρουσιάζονται στο πρόγραμμα διδασκαλίας– και δεν ξεπερνά σε έκταση τις 400 σελίδες. Η **αξιολόγηση** των συμμετεχόντων φοιτητών και φοιτητριών θα γίνει με «**αντικειμενικό**» **τεστ 50 ερωτήσεων** (πολλαπλής επιλογής και σωστού-λάθους). Οι ερωτήσεις θα είναι κατά κύριο λόγο γνωστικές και οι απαντήσεις τους θα εμπεριέχονται στο σχετικό σύγγραμμά το οποίο θα διανεμηθεί.

ΓΡΑΠΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Τα θέματα τα οποία θα επιλέξετε για την γραπτή σας εργασία **θα πρέπει να εντάσσονται σε μία από τις 13 θεματικές κατηγορίες που θα εξετασθούν στη**

¹ Ο χρόνος και ο τόπος διανομής θα σας ανακοινωθεί από τη γραμματεία του Τομέα.

διάρκεια του μαθήματος. Η επιλογή του θέματος της γραπτής εργασίας είναι αποκλειστικά δική σας. Υλικό για τις εργασίες που θα επιλέξετε μπορεί να σας δοθεί από τον διδάσκοντα εφόσον ζητηθεί. Ωστόσο το μεγαλύτερο μέρος του υλικού είναι στην Αγγλική γλώσσα. Επομένως όσοι και όσες επιθυμούν να εργαστούν με αυτό του υλικό θα πρέπει να είναι εξοικειωμένοι/ες με τη συγκεκριμένη γλώσσα. Η γραπτή εργασία αντιστοιχεί στο **50% της τελικής βαθμολογίας.**

Οι γραπτές εργασίες αξιολογούνται με βάση τα παρακάτω **τέσσερα (4) κριτήρια:**

1. **Γλωσσική επάρκεια & Αισθητική παρουσία = 1 βαθμός** (σαφήνεια και γλωσσική απλότητα, κατανοητός λόγος, αισθητική και καθαριότητα, ορθογραφία, στίξη, τυπογραφικά λάθη, ορθά τυπωμένο κείμενο, απαιτούμενο διάστιχο και περιθώρια σελίδας, τήρηση του ορίου στον αριθμό λέξεων ή σελίδων).
2. **Δομή & Συνοχή του τελικού κειμένου = 2 βαθμοί** (παράγραφοι, τίτλοι και υπότιτλοι, συνέχεια με τα προηγούμενα, σύνδεση με τα επόμενα).
3. **Περιεχόμενο & Επιχειρηματολογία = 4 βαθμοί** (ανάπτυξη λογικών επιχειρημάτων, ορθότητα των στοιχείων που αναφέρονται στην εργασία, μεθόδευση έρευνας -εφόσον η εργασία έχει ερευνητικό μέρος- εργαλεία, τρόποι συλλογής και ανάλυσης δεδομένων ή συνολική μεθόδευση χρήσης του βιβλιογραφικού υλικού που χρησιμοποιήθηκε για την εργασία).
4. **Παραπομπές & Βιβλιογραφία = 3 βαθμοί** (πλήρεις παραπομπές μέσα στο κείμενο και ακριβείς βιβλιογραφικές αναφορές στο τέλος της εργασίας. Για σχετικά παραδείγματα ανατρέξτε σε οποιοδήποτε βιβλίο ή δημοσιευμένο σε επιστημονικό περιοδικό άρθρο).

Η τελική μορφή της εργασίας θα πρέπει να είναι ένα **δακτυλογραφημένο και εκτυπωμένο ή σε ψηφιακή μορφή (σε δισκέτα ή CD) κείμενο το οποίο δεν θα ξεπερνά τις 30 σελίδες** (ήτοι 8.000 λέξεις μαζί με τη βιβλιογραφία και χωρίς παραρτήματα ή πηγές τα οποία θα πρέπει να κατατεθούν χωριστά ή να επισυναφθούν στην εργασία), με 1½ διάστημα μεταξύ των γραμμών, 2,5 εκατοστά περιθώρια σελίδας και μέγεθος γραμματοσειράς 12. Χειρόγραφες εργασίες δεν θα γίνονται δεκτές. **Καταληκτική ημερομηνία υποβολής των εργασιών ορίζεται η ημερομηνία γραπτής εξέτασης του μαθήματος βάσει του προγράμματος εξετάσεων που θα καταρτισθεί** (αυστηρά και χωρίς παρατάσεις). Οι εργασίες να παραδοθούν προσωπικά στο διδάσκοντα (στις ώρες συνεργασίας στο **γραφείο** του [208^ο] στο Παλαιό Κτίριο της Φιλοσοφικής Σχολής) ή στη **θυρίδα** του, δίπλα στη Γραμματεία του Τομέα Παιδαγωγικής στο Παλαιό Κτίριο της Φιλοσοφικής Σχολής (αίθ. 216).

